

Týždeň od 4. do 10. januára

# DÔVODY NA VĎAKYVZDANIE A MODLITBU (FIL 1,1–18; KOL 1,1–12)

## TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Fil 1,1–18; 1Kor 13,1–8; Jer 17,9; Kol 1,1–12, 1Pet 1,4; Ž 119,105; Iz 30,21

## ÚVODNÝ TEXT

**Som presvedčený, že ten, čo vo vás začal dobré dielo, ho aj dokončí, až do dňa Krista Ježiša.** (Fil 1,6)

Pavol celkom zámerne začína svoje listy slovami pozdravu – a vďakyvzdania. „Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca. Vždy, keď sa modlíme, ďakujeme za vás Bohu, Otcovi nášho Pána Ježiša Krista.“ (Kol 1,2,3)

Aj my, rovnako ako Pavol, máme byť za čo vďační. Božiu milosť sme prežili takým spôsobom, ktorý nedokážu pochopiť ani anjeli. To isté platí pre Boží dar pokoja, ktorý zahŕňa harmóniu s Bohom a nádej prameniacu z Božej lásky.

Na ľudskej úrovni môžeme prejavovať vďačnosť ľuďom a dúfať, že oni ocenia, čo pre nich robíme. Rodičia sa modlia, aby ich deti milovali Boha a raz, ak nie hneď teraz, ocenili skutočné obete, ktoré priniesli, aby im poskytli tú najlepšiu možnú výchovu. Ako ľudské bytosti však robíme veľa chýb a učíme sa z nich (alebo by sme sa aspoň mali).

Tento týždeň sa budeme zaoberať Pavlovými úvodnými slovami vďakyvzdania a modlitby v listoch Filipanom a Kolosanom, ktoré môžu obohatiť a posilniť náš vlastný modlitebný život.

## OSNOVA LEKCIE

V tejto lekcii sa budeme zaoberať Pavlovými úvodnými slovami vďaky a modlitby v listoch Filipanom a Kolosanom. Preskúmame, ako môžu tieto Pavlove modlitby obohatiť a posilniť náš vlastný modlitebný život.

### I. Úvod listu Filipanom

- Fil 1,3–8: Pavlova vďačnosť za priateľstvo kresťanov vo Filipách (nedeľa)
- Fil 1,9–11: Pavlova modlitba za kresťanov vo Filipách (pondelok)
- Fil 1,12–18: Väzenie ako príležitosť na šírenie evanjelia (utorok)

### II. Úvod listu Kolosanom

- Kol 1,3–8: Vďakyvzdanie za vieru, lásku a nádej koloských kresťanov (streda)
- Kol 1,9–12: Pavlova modlitba za poznanie Božej vôle a duchovný rast (štvrtok)

## SPOLOČENSTVO EVANJELIA

<sup>3</sup>Ďakujem svojmu Bohu, kedykoľvek si na vás spomínam, <sup>4</sup>vždy v každej mojej modlitbe, keď sa s radosťou modlím za vás všetkých, <sup>5</sup>že máte účasť na evanjeliu od prvého dňa až doteraz. <sup>6</sup>Som presvedčený, že ten, čo vo vás začal dobré dielo, ho aj dokončí, až do dňa Krista Ježiša. <sup>7</sup>A právom takto zmýšľam o vás všetkých. Ved' vás nosím v srdci, lebo vy všetci máte účasť na milosti tak v mojich putách, ako aj pri ochrane a upevňovaní evanjelia. <sup>8</sup>Ved' Boh mi je svedkom, ako túžim po vás všetkých láskou Krista Ježiša. (Fil 1,3–8)

Čo je podľa úvodného textu (Fil 1,3–8) dôvodom Pavlovej vďačnosti? Aké uistenia dáva Filipanom a prečo je to dôležité?

**OSOBNÉ  
ŠTÚDIUM**

Pavol založil zbor vo Filipách. Z jeho listu je cítiť vrúcnosť kresťanskej vzájomnosti. Hoci ich delia stovky kilometrov, Pavol, spútaný a uväznený, nosí zbor vo Filipách a jeho členov v srdci, túži po nich „láskou Krista Ježiša“ (Fil 1,8) a ďakuje za nich Bohu. V Pavlovej modlitbe vďakvyzdania môžeme zahliadnuť Ježišov príhovor za nás v nebi.

Na náprsníku veľkňaza bolo dvanásť kameňov predstavujúcich dvanásť kmeňov Izraela. Keď sa kňaz prihovárал za ľud, mal „na svojom srdci“ niešť „mená Izraelových synov“ (2Moj 28,29). Ježiš ako náš Veľkňaz v nebeskej svätyni ešte väčším spôsobom prináša mená svojho ľudu pred Otca.

Za povšimnutie stojí originálne znenie verša Fil 1,3, ktorý sa zvyčajne prekladá tak, že Pavol ďakuje v modlitbách Bohu za Filipanov pri každej spomienke na nich. Grécky text je však nejednoznačný a môže vyjadrovať aj to, že Filipania pamätajú na Pavla. Zdôrazňuje sa tým blízky vzťah medzi Pavlom a Filipanmi. Táto blízka vzájomnosť sa vyjadruje slovom „spoločenstvo“ (grécky *koinonia*). Tak ako mal Pavol účasť (*koinonia*) na Kristovom utrpení (Fil 3,10), tak nikto iný nemal „[spolu]účasť“ (grécky: *sunkoinóneó*) na Pavlovom utrpení tak ako Filipania, ktorí sa finančne podieľali na podpore Pavlovej služby (Fil 4,14.15). Táto vzájomnosť, ktorá trvala „od prvého dňa až doteraz“ (Fil 1,5), ho vedie k tomu, aby za nich ďakoval Bohu a modlil sa za nich „s radosťou“ (Fil 1,4).

Je zaujímavé, že Pavol opisuje svoje väzenské prostredie celkom pozitívne. Spolu s ostatnými veriacimi tak totiž môže mať „účasť na milosti... aj pri ochrane a upevňovaní evanjelia“ (Fil 1,7). Jeho použitie týchto dvoch právnych výrazov naznačuje nielen to, že jeho súdny proces je na spadnutie, ale tiež to, že Pavol aktívne zapája vojakov a návštevníkov do evanjelia. Preto je nevyhnutné oboje – „ochrana (grécky *apologia*) pred útokmi aj „upevnenie“ večných práv evanjelia. Zdá sa, že Pavlovi menej záleží na jeho vlastnej budúcnosti ako na obhajobe samotného evanjelia. Či už žije alebo zomrie, Pavol si je istý, že Boh dokončí „dobré dielo“, ktoré začal vo všetkých, ktorí v Neho dôverujú (Fil 1,6).

- Ako rozumieš sľubu, že „ten, čo vo vás začal dobré dielo, ho aj dokončí“ (Fil 1,6)? Čo to znamená? Skončí sa toto dielo už pred druhým príchodom?

**APLIKÁCIA**

## PAVLOVE MODLITBY

**<sup>9</sup>Modlím sa, aby vaša láska čoraz väčšmi rástla v poznaní a v každej skúsenosti, <sup>10</sup>aby ste boli schopní rozoznávať, čo je podstatné, a aby ste boli čistí a bez úhony pre Kristov deň, <sup>11</sup>naplnení ovocím spravodlivosti, ktoré je skrze Ježiša Krista na Božiu slávu a chválu.** (Fil 1,9–11)

### OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Pred niekoľkými rokmi hovoril jeden kazateľ o modlitbách, ktoré sa sústreďujú len na *mňa, mňa, mňa* a moje potreby a túžby. Výstižne ich charakterizoval ako „malé sebecké modlitby“, pretože Boh má na mysli niečo oveľa väčšie.

**Na čo sa Pavol zameriava vo svojej modlitbe v úvodnom texte (Fil 1,9–11)? Aké dôležité žiadosti predkladá? Čo sa z toho dozvedáme o modlitbe?**

Táto modlitba má v gréčtine iba štyridsaťtri slov, ale zahŕňa všetky Pavlove záujmy, o ktorých bude hovoriť vo zvyšku svojho listu: láska, poznanie, rozoznávanie, čistota, úprimnosť, neurážanie a spravodlivosť, ktorú máme prostredníctvom Ježiša Krista. Základom tejto modlitby, ako aj Pavlových predchádzajúcich vyjadrení vďakyvzdania, je dôraz na cirkev *ako celok*. Pavlova modlitba sa úplne zameriava na ostatných, modlí sa za celú cirkev a za jej blaho. Pozrime sa bližšie na niektoré prvky tejto modlitby:

*Neustály rast v láske.* Pavol sa nemodlí len za viac lásky, ale za lásku vedenú konkrétnym smerom: „v poznaní a v každej skúsenosti“ (Fil 1,9; „pravou známosťou a každým vnímaním“; Roh.). Odkaz na poznanie sa netýka len intelektuálneho poznania, ale zahŕňa aj poznanie duchovných vecí, ktoré možno získať iba spoločnosťou s Bohom a štúdiom Jeho Slova (pozri Ef 1,17; 4,13; 1Tim 2,4). *Schopnosť rozpoznať.* Pavol to vysvetľuje ako schopnosť „rozpoznať, čo je podstatné“ („posúdiť, čo je dobré a čo nie“; Roh.). Práve to nás vedie k tomu, aby sme „boli čistí a bez úhony pre Kristov deň“ (Fil 1,10).

*Byť čistý.* Toto slovo v gréčtine doslova znamená „súdený slnečným svetlom“ a vzťahuje sa na nepoškvrnenú čistotu konania: „Každý skutok kresťana by mal byť jasný ako slnečný lúč.“ (MB 68; MVB 73)

*Bez úhony.* Doslova to znamená nebyť kameňom úrazu („prostí úrazu“; Roh.), nehovoriť ani nerobiť nič, čo by inému človeku sťažilo jeho vieru.

*Spravodlivý prostredníctvom Krista.* Pavol sa touto témou podrobne zaoberá v listoch Rimanom a Galaťanom a mnohé aspekty rozoberá aj vo Filipanom 3. Nemáme žiadnu vlastnú spravodlivosť, ale len tú, ktorú prijímame prostredníctvom Krista.

### APLIKÁCIA

■ **Ako môže naša láska „čoraz väčšmi rásť“ (Fil 1,9)? Prečo je to také dôležité pre život kresťana? (Pozri aj 1Kor 13,1–8.)**

## DUCHOVNÉ ROZLIŠOVANIE

<sup>12</sup>Bratia, chcem, aby ste vedeli, že to, čo sa deje so mnou, viac prospelo šíreniu evanjelia, <sup>13</sup>takže to, že som v putách pre Krista, sa stalo známym v celej vládnej budove aj medzi všetkými ostatnými. <sup>14</sup>Mnohí z bratov v Pánovi, posilnení mojimi putami, v dôvere odvážnejšie a bez strachu hlásajú Slovo. <sup>15</sup>Niektorí síce hlásajú Krista zo závesti a nevraživosti, ale iní s dobrým úmyslom. <sup>16</sup>Jedni to robia z lásky, lebo vedia, že som tu na obranu evanjelia, <sup>17</sup>iní však ohlasujú Krista z neznášanlivosti, nie úprimne, lebo si myslia, že mi v mojich putách spôsobia súženie. <sup>18</sup>Čo na tom! Len nech sa akýmkoľvek spôsobom, či naoko, alebo úprimne, zvestuje Kristus. Z toho sa radujem a aj sa budem radovať. (Fil 1,12–18)

Filipanov, pochopiteľne, zarmútilo, keď sa dopyčuli o Pavlovom uväznení. Jeho dielo bolo teraz značne obmedzené. Nemohol cestovať. Nemohol kázať. Nemohol navštevovať synagógy a učiť ľudí o Ježišovi ako Mesiášovi. Už nemohol zakladať zbory. Filipania poslali Epafrodita, aby zistil apoštolov stav, povzbudil ho a uistil sa, že sa mu dostane všetko, čo bude potrebovať.

**OSOBNÉ  
ŠTÚDIUM**

**Prečítaj si Fil 1,12–18. Ako Pavol vnímal svoje uväznenie? Aké ponaučenie si môžeme vziať z postoja, ktorý mal napriek okolnostiam, v ktorých sa ocitol?**

Posolstvo, ktoré sa k nim od Pavla dostalo, muselo Filipanov prekvapiť. Pavol vnímal svoju situáciu inak, než by sa dalo očakávať. Jeho duchovné rozlišovanie ho viedlo k tomu, že svoje uväznenie vnímal ako niečo dobré. Neprekážalo mu, naopak, vnímal to ako niečo, čo „viac prospelo šíreniu evanjelia“ (Fil 1,12). Tam, kde iní videli len putá a mreže, Pavol videl svojich rímskych strážcov ako potenciálne duše v Božom kráľovstve. Videl tiež, že jeho uväznenie veľmi povzbudilo ostatných, aby boli aktívnejší a odhodlanejší šíriť evanjelium a aby smelo hovorili o Kristovi bez strachu z následkov.

Možno je ťažké si to predstaviť, ale niektorí si skutočne mysleli, že z Pavlovho uväznenia budú mať úžitok. Zrejme dúfali, že upadne do zabudnutia, a tak sa otvorí väčší priestor pre nich a ich vlastné kázanie evanjelia. Ide o veľmi smutný príklad ľudského sebecka, ktoré sa objavuje dokonca aj v cirkvi. Ako povedal Jeremiáš dávno pred Pavlom: „Nadovšetko klamlivé je srdce, je nenapraviteľné, kto sa v ňom vyzná?“ (Jer 17,9)

Našťastie, niektorí verní pracovníci sa stali ešte horlivejšími v šírení evanjelia. Pavla milovali a svedectvo o jeho utrpení pre vieru ich viedlo k väčšej dôvere v Krista a povzbudilo ich, aby boli ešte aktívnejší pre Pána. Dodávalo im to silu ísť tam, kam sa predtým báli ísť, a viedlo ich to hovoriť v situáciách, v ktorých predtým mlčali. Viedlo ich to dokonca k tomu, že ešte viac ľudí prijalo Krista a šíriло evanjelium spásy.

- **Aké ponaučenie si môžeme vziať zo skúseností, ktoré síce boli nepochybné zlé, ale priniesli aj nejaký úžitok? Ako sa môžeme naučiť dôverovať Bohu aj v prípadoch, keď úžitok nemusí byť zjavný?**

**APLIKÁCIA**

## OVOCIE EVANJELIA

<sup>3</sup>Vždy, keď sa modlíme, ďakujeme za vás Bohu, Otcovi nášho Pána Ježiša Krista. <sup>4</sup>Keď sme počuli o vašej viere v Ježiša Krista a o láske, ktorú máte k všetkým svätým <sup>5</sup>pre nádej, ktorá je vám pripravená v nebesiach a o ktorej ste už skôr počuli v pravdivom slove evanjelia, <sup>6</sup>ktoré k vám prišlo. Rovnako ako na celom svete aj u vás prináša ovocie a rastie od toho dňa, keď ste počuli a poznali Božiu milosť v pravde. <sup>7</sup>Tak ste sa to naučili od Epafrasa, nášho milovaného spolupracovníka, ktorý je pre vás verným Kristovým služobníkom. <sup>8</sup>On nám rozprával aj o vašej láske v Duchu. (Kol 1,3–8)

### OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Pavlov vzťah s Kolosanmi sa líšil od vzťahu s Filipanmi. Zaradovoval ich medzi „všetkých, čo ma ešte osobne nevideli“ (Kol 2,1). Napriek tomu ich Pavol uisťuje, rovnako ako Filipanov, že za nich ďakuje Bohu a „neprestáva“ sa za nich modliť.

**Za ktoré tri skutočnosti Pavol ďakuje Bohu v úvodnom texte (Kol 1,3–8)?**

Pavol spája tri cnosti, ktoré spomína aj na iných miestach: *vieru, nádej a lásku* (pozri 1Kor 13,13; 1Tes 1,3; 1Tes 5,8). Všimnime si, že apoštol nepripisuje zásluhy za ne Kolosanom. Ďakuje Otcovi, pretože, ako hovorí Jakub: „Každý dobrý údel a každý dokonalý dar pochádza zhora od Otca svetiel, v ktorom niet premeny ani tieňa zmeny.“ (Jak 1,17) Keď vidíme lásku, ktorú k nám Boh má, vedie nás to k viere v Krista (Ef 2,4–8) a dostávame nádej neba. Peter ju opisuje ako „nehynúce, nepoškvrnené a nevädnuce dedičstvo pripravené v nebesiach pre vás“ (1Pet 1,4).

Pavol tiež zdôrazňuje, že evanjelium je dôveryhodné, pretože je založené na „slove pravdy“. Tento výraz Pavol používa aj inde v súvislosti s inšpirovaným Božím slovom (pozri 2Kor 6,7; 2Tim 2,15). Na rozdiel od „ľudského slova“, ktoré „mocne pôsobí“ (Roh.) vo veriacich (1Tes 2,13) a naplňa Božiu vôľu (Iz 55,11). Keď sa teda hlása evanjelium, Božia moc sa prejavuje pôsobením Svätého Ducha na srdcia poslucháčov a ľudia naň reagujú. Samotné evanjelium prináša ovocie, pretože je „slovom života“ (Fil 2,16).

Možno najúžasnejšie je rozšírenie evanjelia v takom krátkom čase. Asi tridsať rokov po Kristovej smrti a Jeho zmŕtvychvstaní mohol Pavol povedať, že evanjelium sa rozšírilo „na celom svete“ (Kol 1,6). O niečo neskôr v tej istej kapitole hovorí, že evanjelium „sa hlása všetkému tvorstvu pod nebom“ (Kol 1,23). Rozsiahlý rímsky systém ciest umožňoval rýchlu komunikáciu a cestovanie, a preto sa Pavlove listy mohli tak široko a rýchlo šíriť. Ale je to Božia moc pôsobiaca prostredníctvom slova, ktorá dáva v človeku zrod duchovného života (Jak 1,18; 1Pet 1,23) a robí z neho nové stvorenie v Kristovi (2Kor 5,17).

### APLIKÁCIA

■ Apoštol Pavol píše o nádeji, „ktorá je vám pripravená v nebesiach“ (Kol 1,5). Ako tejto nádeji rozumieš ty? Prečo sa vzťahuje aj na nás osobne, hoci sme jej v skutočnosti *nehodní*?

## MOC MODLITBY

**<sup>9</sup>Preto aj my, odo dňa, keď sme to počuli, neprestávame sa za vás modliť a prosiť, aby ste vo všetkej múdrosti a duchovnej rozumnosti boli naplnení poznaním jeho vôle, <sup>10</sup>aby ste žili hodní Pána a páčili sa mu vždy, keď budete prinášať ovocie v každom dobrom skutku a rásť v poznaní Boha <sup>11</sup>a aby ste boli posilňovaní každou mocou podľa sily jeho slávy, ku všetkej vytrvalosti a trpezlivosti. S radosťou <sup>12</sup>budete ďakovať Otcovi, ktorý vás urobil účastníkmi na podiele svätých vo svetle.** (Kol 1,9–12)

Prečítaj si Kol 1,9–12. Aké konkrétne prosby nachádzaš v Pavlovej modlitbe?

**OSOBNÉ  
ŠTÚDIUM**

Pavol sa modlí, aby Kolosania „vo všetkej múdrosti a duchovnej rozumnosti boli naplnení poznaním jeho [Božej] vôle“ (Kol 1,9). Pavol opisuje poznanie Božej vôle ako „múdrost“ a „duchovnú rozumnosť“. Múdrost nadobúdame predovšetkým tým, že úplne dôverujeme Bohu, sme ochotní konať Jeho vôľu (Ján 7,17) a nespoliehame sa na vlastné chápanie (Prísľ 3,5). Často však vyvstáva otázka: „Aká je Božia vôľa pre mňa v tejto situácii?“ Existujú štyri hlavné zdroje, z ktorých sa môžeme dozvedieť Božiu vôľu, keď ju hľadáme na modlitbe:

(1) Najdôležitejším zdrojom múdrosti je samotná Biblia. „Sviectou mojej nohe je tvoje slovo, svetlom môjmu chodníku.“ (Ž 119,105)

(2) Boh nám dal zvláštnu múdrost pre posledné dni prostredníctvom *ducha proroctva* (Zj 12,17; Zj 19,10), ako sa prejavuje v spisoch Ellen Whiteovej. Biblia nás povzbudzuje: „Verte v Hospodina, svojho Boha, a obstoňte! Verte jeho prorokom a šťastne sa vám povedie.“ (2Kron 20,20)

(3) Božiu vôľu a vedenie možno poznať aj prostredníctvom prozreteľných okolností, keď Ho požiadame, aby otvoril alebo zatvoril dvere (pozri Kol 4,3).

(4) Svätý Duch nás vedie, keď sa naučíme rozpoznávať Jeho hlas: „Na vlastné uši budeš počuť za sebou slovo: *Toto je cesta, kráčajte po nej!*, hoci ty by si chcel ísť napravo alebo naľavo.“ (Iz 30,21)

Pavol sa modlí, aby Kolosania „žili hodní Pána“ (Kol 1,10). Samozrejme, nikto nie je od prírody „hodný“, ale Boh nás považuje za hodných svojou milosťou a volá nás, aby sme žili v súlade s týmto vznešeným povolaním (Ef 4,1; 1Tes 2,12). Pavol používa sloveso „žiť“ („chodiť“; Roh.) v tomto liste ešte trikrát (Kol 2,6; 3,7 a 4,5). Znamená to žiť a konať v súlade s Božím zákonom (2Moj 18,20), čo je možné len vďaka pôsobeniu Svätého Ducha (Ezech 36,27).

Pavol sa tiež modlí, aby Kolosania žili „hodní Pána a páčili sa mu vždy“ (Kol 1,10). To sa, samozrejme, vzťahuje aj na nás. Potom uvádza niekoľko spôsobov, ako to dosiahnuť: „budete prinášať ovocie v každom dobrom skutku“; „rásť v poznaní Boha“ (Kol 1,10) a napokon tým, že budú (a my budeme) „ďakovať Otcovi, ktorý vás urobil účastníkmi na podiele svätých vo svetle“ (Kol 1,12).

■ Ak by sa ťa niekto opýtal: „Podľa čoho vieš, ktorým smerom ťa Boh vedie?“, ako by si odpovedal? Prečo?

**APLIKÁCIA**

## PODNETY NA ZAMYSLENIE

„Mnohí nedokážu konkrétne plánovať. Ich život je nevyrovnaný. Nevedia odhadnúť, ako veci dopadnú, preto sú nepokojní a zmätení. Pamätajme, že život Božích detí na tomto svete je pútnický. Nie sme schopní správne plánovať svoj život. Našou úlohou nie je utvárať si budúcnosť. *Vierou Abrahám poslúchol, keď ho Boh volal, aby odišiel na miesto, ktoré mal dostať ako dedičstvo. Odišiel, hoci nevedel, kam ide. Vierou sa usadil v zaslúbenej zemi ako v cudzej a býval v stanoch s Izákom a Jákobom, spoludedičmi toho istého zaslúbenia. Lebo očakával mesto s pevnými základmi, ktorého tvorcom a staviteľom je Boh.* (Heb 11,8–10)

Kristus si vo svojom pozemskom živote plány nerobil. Prijal tie, ktoré s ním mal Boh. Nebeský Otec mu ich deň čo deň odhaľoval. Podobne závislí od Boha máme byť i my. Náš život má byť jednoducho uskutočňovaním jeho vôle. Ak sa mu odovzdáme, bude riadiť naše rozhodnutia.

Mnohí, ktorí si plánujú skvelú budúcnosť, bývajú sklamaní. Dovoľme preto Bohu plánovať za nás. Ako malé dieťa dôverujeme tomu, ktorý *chráni nohy svojich zbožných* (1Sam 2,9). Boh nikdy nevedie svoje deti inak, než by sa samy rozhodli, keby mohli vidieť koniec od začiatku a odhaliť slávu cieľa, ktorý chcú ako Boží spolupracovníci dosiahnuť.“ (MH 478.479; CZ 343.344)

### NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Zamyslíte sa nad uplynulým týždňom a napíšete si zoznam vecí, za ktoré ste vďační. Je možné, že by ste mali byť vďační za viac, než si uvedomujete?
2. Zamyslíte sa nad poslednou vetou citátu z knihy *Cesta ku zdraviu a životnej harmónii*. Ide o veľmi silné vyznanie viery. Ako sa môžeme naučiť tak hlboko dôverovať Bohu?
3. Vo svetle Kol 1,6.23 uvažujte o nasledujúcich myšlienkach: „Neviera, reptanie a vzbura odlúčili staroveký Izrael na štyridsať rokov od Kanaánskej krajiny. Rovnaké hriechy oddialili vstup novodobého Izraela do nebeského Kanaánu. Ani v jednom prípade neboli príčinou Božie zaslúbenia. Je to nevier, svetáctvo, neposvätenie a spory medzi tými, ktorí o sebe hovoria, že sú Božím ľudom, čo nás tak dlho drží v tomto svete hriechu a smútku. Keby Kristova cirkev konala zverené dielo, ako to Pán ustanovil, celý svet by už bol predtým varovaný a Pán Ježiš by prišiel na našu zem v moci a veľkej sláve.“ (LDE 38) Akým spôsobom by sme sa dnes mohli previniť rovnakým konaním?